

Paweł Machcewicz
Andrzej Paczkowski

WINA, KARA POLITYKA

Rozliczenia ze zbrodniami
II wojny światowej

Znak Horyzont
Instytut Studiów Politycznych
Polskiej Akademii Nauk

Kraków 2021

Spis treści

Wstęp. Zapomnienie, sprawiedliwość, polityka 9

CZĘŚĆ I WOJNA I POWOJNIE

Rozdział 1. Droga do Norymbergi	27
Od wojny secesyjnej do traktatu wersalskiego i procesów lipskich	28
Tureckie zbrodnie wobec Ormian	34
Czy ścigać zbrodnie III Rzeszy?	42
Rozstrzeliwać czy sądzić?	52
Od Malmédy do konferencji londyńskiej	63
Rozdział 2. Norymberga	72
Za kulisami	72
Proces	81
Wyrok	94
Co pozostało?	99
Rozdział 3. Zwycięzcy rozliczają Niemców: procesy sądowe i denazyfikacja w latach 1945–1949	103
Druga Norymberga i inne procesy w zachodnich strefach okupacyjnych	104
Denazyfikacja w zachodnich strefach okupacyjnych	117
Klęska czy sukces denazyfikacji?	129
Procesy i denazyfikacja w strefie sowieckiej	133

Rozdział 4. Austria: mit „pierwszej ofiary”	143
Rozdział 5. Włochy: między defaszyzacją a wojną domową	158
Upadek Duce i powstanie Włoskiej Republiki Socjalnej	159
Początki defaszyzacji i wojna domowa	161
Wyzwolenie i krwawy odwet	168
Defaszyzacja w majestacie prawa	173
Niezamknięta przeszłość	175
Rozdział 6. Japonia i Daleki Wschód	181
Okupacja, czystki, procesy przestępców kategorii „B” i „C”	182
Międzynarodowy Trybunał Wojskowy dla Dalekiego Wschodu	188
Proces jako narzędzie okupacyjnej pedagogiki	190
Hollywoodzki spektakl i wieża Babel	194
Podzielony Trybunał	197
Historyczny bilans	200

CZĘŚĆ II WSCHÓD I ZACHÓD

Rozdział 7. Europa Środkowa, Wschodnia i Bałkany	207
Związek Sowiecki	207
Polska	247
Czechosłowacja	296
Węgry	316
Jugosławia	329
Albania	349
Rumunia	358
Bułgaria	368
Grecja	378
Rozdział 8. Europa Zachodnia i Północna	391
Francja	391
Belgia	419
Holandia	428
Luksemburg	435
Norwegia	438
Dania	447
Finlandia	451
Wielka Brytania	456

CZĘŚĆ III PRZESZŁOŚĆ, KTÓRA SIĘ NIE KOŃCZY

Rozdział 9. Rozliczenia w dwóch państwach niemieckich	461
Koniec „systemu norymberskiego”	461
„Powinniśmy skończyć z węszeniem za nazistami”	470
Ofensywa propagandowa NRD	475
Początek ścigania zbrodni nazistowskich w RFN	483
Proces oświęcimski we Frankfurcie	490
Przeszłość, która nie mija	500
Rozdział 10. Rozrachunki żydowskie: od „mścicieli” do procesów	
Eichmanna i Demjaniuka	510
Żydowscy mściciele	511
Procesy pomocników nazistów w Izraelu	516
Proces Rudolfa Kastnera	519
Proces Adolfa Eichmanna	523
Proces Iwana Demjaniuka	539
Rozdział 11. Francja: długi cień Vichy	543
Rozdział 12. Łowcy nazistów	560
Szymon Wiesenthal	560
Tuwja Friedman	570
Beate i Serge Klarsfeldowie	571
Efraim Zuroff	577
Zakończenie	580
Próba bilansu	580
Niemcy	581
Kolaboranci	584
Podział świata	590
Amnestie	593
Długa pamięć	596
Sprawiedliwość	600
Bibliografia (oprac. Łukasz Kozuchowski)	605
Wykaz skrótów	625
Indeks osób	629
Źródła ilustracji	639